

Natuurtoets Amstel businesspark Zuid

Gemeente Amsterdam

Dienst Ruimtelijke Ordening

Beleidsteam Stad

juni 2011

Inhoud

1. Samenvatting en conclusies	3
2. Inleiding.....	4
3. Kaders	5
4. Beschrijving van het gebied en inventarisatie.....	6
5. Ingrepen en analyse van de effecten op flora en fauna	8
6. Consequenties natuurwetgeving en ontheffing Flora- en faunawet	9
7. Conclusies en aanbevelingen	11

1. Samenvatting en conclusies

Voor het Amstel business Park wordt een nieuw bestemmingsplan opgesteld. Het plan is overwegend conserverend van karakter. Op een viertal plaatsen worden nieuwe ontwikkelingen mogelijk gemaakt. In dit onderzoek is nagegaan of er vanuit de natuurwetgeving consequenties zijn voor het plan. Voor dit gebied gaat het vooral om soortbescherming of te wel de Flora- en faunawet.

In het plangebied komen een aantal beschermde diersoorten voor. Het gaat hierbij om algemene soorten waarvoor een vrijstelling geldt bij ruimtelijke ontwikkeling en vogels waarvan het nest gedurende de broedtijd beschermd is.

Vleermuissoorten zijn streng beschermd. Onderzoek naar aan- of afwezigheid van vleermuizen dient volgens een vastgesteld onderzoeksprotocol plaats te vinden. Dit betekent dat er in de periode dat vleermuizen actief zijn - van april tot oktober - meerdere keren gekeken moet worden. Bij de planning van een ingreep moet hier rekening mee worden gehouden. In dit onderzoek is beoordeeld of er potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen zijn. De conclusie is dat het gebied matig geschikt is voor vleermuizen, het is te open en er zijn te weinig verbindende elementen. Alleen aan de westkant is geschikt foerageergebied in het aangrenzende gebied. Het gebouw van de Persgroep, het gebouw 'Ankestijn' en de garage van het GVB zijn geschikt als mogelijke zomer- of winterverblijfplaats voor vleermuizen. De combinatie met groen als foerageergebied in de omgeving vergroot de kans op aanwezigheid van vleermuizen. Geadviseerd wordt om deze gebouwen nader te onderzoeken. Indien er daadwerkelijk verblijfplaatsen van vleermuizen in gebouwen worden aangetroffen zijn mitigerende en compenserende maatregelen om de populatie in stand te houden nodig. Als het vleermuissonderzoek aan de voorwaarden voldoet en de maatregelen om de populaties in stand te houden voldoende zijn wordt naar verwachting een ontheffing van de Flora- en faunawet verleend of wordt er door middel van een 'positieve afwijzing' aangegeven dat de getroffen maatregelen voldoende zijn.

Ligging plangebied

2. Inleiding

Het project

Het bestemmingsplan voor de Amstel businesspark Zuid is overwegend conserverend van karakter, op enkele locaties wordt ontwikkeling toegestaan. In deze natuurtoets wordt onderzocht welke consequenties er vanuit de natuurwetgeving kunnen zijn voor het bestemmingsplan. De locaties waar ontwikkelingen mogelijk worden gemaakt zijn beoordeeld op potentiële functies voor vleermuizen.

Werkwijze

Deze toets behandelt eerst de wettelijke en beleidskaders. Daarna volgt een beschrijving van het gebied en de soorten die er voorkomen dan wel verwacht kunnen worden. Vervolgens worden de mogelijke effecten van ingrepen op de aanwezige soorten beschreven. Tenslotte wordt beoordeeld of er omstandigheden zijn, waarbij een ontheffingsaanvraag van de Flora- en faunawet aangevraagd moet worden. En onder welke voorwaarden een ontheffing naar alle waarschijnlijkheid verkregen kan worden. In april/mei 2011 is het plangebied een aantal malen bezocht.

Eerder onderzoek

Gegevens over het voorkomen van soorten worden sinds 1990 bijgehouden in de 'Ecologische Atlas Amsterdam'. De grotere groengebieden zijn regelmatig geïnventariseerd, ook in de directe omgeving van de Gemeente Amsterdam. De soortgroepen waarvan de gegevens zijn bijgehouden zijn zoogdieren, broedvogels, reptielen, amfibieën, vissen, kreeftachtigen, dagvlinders, sprinkhanen, krekels en libellen. Locaties van roepende rugstreeppadden worden elk jaar in kaart gebracht. In 2004 en 2005 zijn alle kolonies huismussen in de openbare ruimte van Amsterdam geïnventariseerd.

BenD Natuuradvies doet in opdracht van stadsdelen en diensten onderzoek naar muurplanten op kademuren. Een groot deel van deze muurvarens wordt door de Flora- en faunawet beschermd.

Recente presentaties van inventarisaties van beschermde soorten zijn te vinden op <http://www.flora-fauna.amsterdam.nl>.

Begrenzing van het plangebied

Het plangebied ligt in de gemeente Ouder-Amstel en wordt begrensd door de snelweg A2, de afslag naar de A10, de A10, de spoorlijn Amsterdam-Utrecht en de rand van het bedrijventerrein.

3. Kaders

Wettelijke kaders	
Natuurbeschermingswet (1998) - Natura-2000 (gebiedsbescherming)	Gebiedsbescherming - Natuurbeschermingswet 1998: Natura 2000 Onder de Natuurbeschermingswet 1998 (Nb-wet) zijn gebieden aangewezen die onderdeel uitmaken van de Europese ecologische hoofdstructuur, de Natura 2000 gebieden genaamd. Indien een ruimtelijke ontwikkeling plaatsvindt in of in de nabijheid van een Natura 2000 gebied moet worden onderzocht of de ontwikkeling de kwaliteit van het gebied kan verslechteren of verstoren. Indien het bestemmingsplan de kwaliteit van een Natura 2000 gebied kan verslechteren of verstoren dient er een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet te worden aangevraagd.
Flora- en faunawet en gedragscode (soortbescherming)	In april 2002 is de Flora- en faunawet (Ffwet) van kracht geworden. Op grond van deze wet zijn vrijwel alle in het wild en van nature in Nederland voorkomende dieren, beschermd. De Ffwet bevat verbodsbepalingen met betrekking tot het aantasten, verontrusten of verstoren van beschermde dieren en plantensoorten, hun nesten, holen en andere voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen. Bij vrijwel alle ingrepen moet met door Flora- en faunawet beschermde soorten rekening worden gehouden. De beschermde soorten zijn met behulp van tabellen onderverdeeld in verschillende niveaus van bescherming. Voor het bestemmingsplan moet inzichtelijk worden gemaakt voor welke soorten er mogelijk ontheffing van de Flora- en faunawet moet worden aangevraagd en onder welke voorwaarden deze naar alle waarschijnlijkheid verkregen zal worden.
Beleidskaders	
Ecologische Hoofdstructuur (landelijk en provinciaal beleid)	Voor heel Nederland zijn natuurgebieden met verbindingzones vastgelegd. Dit noemen we de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De EHS is een belangrijk middel om de hoofddoelstelling van het natuurbeleid te bereiken: natuur en landschap behouden, versterken en ontwikkelen, als essentiële bijdrage aan een leefbaar Nederland en een duurzame samenleving. De EHS moet er onder meer toe bijdragen dat afspraken over het behoud en het herstel van biodiversiteit worden nagekomen. Na realisatie is de structuur uiteindelijk grensoverschrijdend, zodat diersoorten zich vrij kunnen bewegen en vermengen over Europa. Bij kwantitatieve of kwalitatieve aantasting van de EHS dient gecompenseerd te worden volgens de in de Nota Ruimte vastgelegde regels.
Rode lijstsoorten (landelijk beleid)	Eens per tien jaar worden er Rode lijsten opgesteld. Hierop komen soorten die om verschillende redenen sterk in aantal achteruitgaan. Voor het Ministerie van LNV zijn de rode lijsten mede richtinggevend voor het te voeren natuurbeleid. Het Ministerie stimuleert dat bij bescherming en beheer van gebieden rekening wordt gehouden met de Rode-lijst-soorten, en dat zo nodig en zo mogelijk aanvullende soortgerichte maatregelen zullen worden genomen.

4. Beschrijving van het gebied en inventarisatie

Omgeving

De omgeving van het plangebied wordt gedomineerd door grote infrastructuren. De snelweg A10, de spoor-/metrolijn Amstel-Duivendrecht, de spoor-/metrolijn RAI-Duivendrecht en een insteekhaven die aansluit op de Amstel.

Volkstuinparken en groengebieden in de Amstelscheg liggen ten westen van het plangebied.

Het plangebied

Het Amstel Businesspark is een klein bedrijven- industrieterrein. De groothandels voor Midden- en kleinbedrijf (Sligro en Macro) zorgen voor flinke verkeersstromen. De vaak grote gebouwen hebben platte daken en er zijn grote parkeerterreinen. Door het plangebied lopen zeer brede wegen: Spaklerweg en van der Madeweg: met berm met bomenrijen (bij de Van der Madeweg 3 rijen), aan beide zijden fietspad, soms ventweg en 2x2 rijstroken. De straatbomen zijn over het algemeen weinig ontwikkeld.

Het plangebied is niet aantrekkelijk voor dieren. Er zijn weinig verblijfsmogelijkheden en de brede infrastructuur vormt een belemmering voor verplaatsingen van grondgebonden dieren in het plangebied.

In de berm langs de Joan Muskenstraat ter hoogte van het G-star-terrein groeit riet; een potentiële geschikte groeiplaats van rietorchissen. Deze zijn niet aangetroffen (laatste bezoek 20 mei).

Het talud langs de afslag van de A10 is ruig begroeid met onder andere braam.

Voor de parkeer- en werkplaats voor bussen van het GVB langs de Joan Muyskensweg staan eiken in de berm, nog jonge bomen. Achter het GVB tussen metrospoor en garage een brede boom- en struikensingel met onder andere dikke wilgen. In deze strook staan woonwagens. Langs een deel van de kades van het kanaal liggen woonboten.

Ecologische verbinding

De spoorbaan met taluds vormt verbindingen met het buitengebied waarlangs grondgebonden dieren zich kunnen verplaatsen. Ook de bermen van de A10/A2 vormen een verbinding. Op kruisingen met andere wegen zijn er barrières voor grondgebonden dieren.

Inventarisatie: aangetroffen en verwachte soorten

Zoogdieren

Sporen van mol en konijn zijn waargenomen. Een enkel konijn is gezien waar de Van der Madeweg onder het spoor doorgaat. Konijnen komen niet zo veel voor als in delen van Zuidoost. Dit komt omdat er langs de Van der Madeweg en de Spaklerweg er weinig dekking is. Verder zijn veld- en bosmuis te verwachten. Via de spoorbaan kunnen ook andere soorten het plangebied bereiken.

Mogelijke geschiktheid gebouwen als verblijfplaats voor vleermuizen

Het gebouw van de Persgroep, op de hoek van de Van der Madeweg en de Joan Muskenweg, is een hoog gebouw. Het lijkt aan de buitenkant weinig geschikt voor vleermuizen, ook zijn er weinig bomen in de omgeving. Het is echter niet geheel uit te sluiten dat er verblijfplaatsen van vleermuizen zijn.

De lage gebouwen aan de Joan Muskenweg op het perceel tegen de afslag van de A10 lijken niet geschikt voor vleermuizen. Het gebouw Ankestijn, aan de Noordkant van dit kavel mogelijk wel. Er zijn luchtroosters aan de bovenkant, die toegankelijk voor vleermuizen zouden kunnen zijn.

Aan de bovenkant van het gebouw van de GVB aan de Joan Muskenweg bevindt zich een afdekstrook, waar mogelijk vleermuizen achter weg kunnen kruipen. Hier is foerageergebied in de directe omgeving aanwezig.

De omgeving aan de westkant van het plangebied is geschikt foerageergebied voor vleermuizen. Ruige strook groen, met brede waterpartij langs de spoorlijn, volkstuinten en populierenbos aan de andere kant van de spoorlijn.

Broedvogels

Bij een gemeentebreed onderzoek naar mussenkolonies in 2004 en 2005 is in de buurt van de Sligro een mussenkolonie waargenomen. In 2011 zijn nergens meer mussen gehoord. In de ruige begroeiing van de A10 is een fazant gehoord. Verder zijn er algemene soorten te verwachten. Alleen in de boszone ten noorden van het GVB-terrein staan bomen met behoorlijke omvang. Hier is een soort als de grote bonte specht te verwachten

Vissen

Het water van het insteekkanaal staat in open verbinding met het IJ. Soorten kunnen zich eenvoudig door het hele plangebied verplaatsen. De meest voorkomende soorten in de Amstel zijn: alver, baars, blankvoorn, brasem, snoekbaars.

Kademuren

Op kademuren kunnen beschermde planten bloeien, dit zijn vooral muurvarens. De meeste planten geven de voorkeur aan een vochtig milieu op in de schaduw liggende kademuren en brughoofden. Van oorsprong zijn het rotsplanten, die bijvoorbeeld in Zuid-Limburg groeien. Op de kademuren in Noord-Hollandse steden treffen ze dezelfde condities. Een groep muurplanten, waaronder alle beschermde, worden voor de Amsterdamse kademuren al een aantal jaren geïntervariseerd. Op de openbaar toegankelijke kademuren in het plangebied zijn geen beschermde soorten aangetroffen. Wel waren delen van de kade begroeid, vooral de zuid-geëxposeerde kades. Er kunnen planten groeien, het is dus niet uitgesloten dat er zich op termijn ook beschermde planten vestigen.

Analyse

Het plangebied bestaat uit een intensief gebruikt industrie- en bedrijventerrein. Voor grondgebonden soorten is er in de openbare ruimte beperkt leefgebied; alleen langs de spoorlijnen en snelwegen is er voldoende dekking in de dichtbegroeide bermen en de taluds.

Voor vleermuizen zijn er potentiële verblijfplaatsen in gebouwen en is er geschikt foerageergebied net buiten het plangebied. Het gebied is heel open en grote delen hebben een beperkte hoeveelheid groen, het gebied in zijn geheel is daarom matig geschikt als verblijfsgebied voor vleermuizen.

Geadviseerd wordt om twee jaar voor de voorgenomen sloop van de gebouwen die potentieel geschikt zijn als vleermuizenverblijf onderzoek naar zomer- en winterverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen te laten doen.

5. Ingrepen en analyse van de effecten op flora en fauna

Het plan

Het bestemmingsplan is overwegend conserverend van karakter, op een aantal locaties wordt ontwikkeling toegestaan. Hierbij is sloop van gebouwen voorzien.

6. Consequenties natuurwetgeving en ontheffing Flora- en faunawet

Gebiedsbescherming

Het plan bevindt zich buiten de Speciale Beschermingszones. De Botshol is het dichtstbijzijnde gebied met deze status. Externe werking van het plan op dit Vogelrichtlijngebied is niet aannemelijk.

Soortbescherming

Beschermde soorten

De zoogdieren, vleermuizen en de broedvogels zijn door de Flora- en faunawet beschermde soorten. Voor de grondgebonden zoogdieren: mol, konijn, veld- en bosmuis geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling. Voor de broedvogels geldt dat er geen problemen met de Flora- en faunawet zijn als de broedperiode bij werkzaamheden wordt vermeden. Voor vleermuizen is een ontheffing nodig als er verbodsartikelen overtreden gaan worden. Dikwijls kan door een goede planning van de werkzaamheden en het treffen van mitigerende maatregelen een ontheffingsaanvraag worden voorkomen. Indien er wel een ontheffingsaanvraag nodig is zal naar alle waarschijnlijkheid worden verkregen als op de hieronder beschreven wijze wordt gehandeld.

Handelswijze als er vleermuizen aanwezig zijn

In het gebouw van de Persgroep, in het kantoorpand 'Ankestein' en het gebouw van het GVB kunnen vleermuizen verblijven. In het plangebied moet rekening worden gehouden met de volgende soorten vaste verblijfplaatsen:

- zomerverblijfplaatsen gewone dwergvleermuis in gebouwen;
- winterverblijfplaatsen gewone en ruige dwergvleermuis in gebouwen;
- kraamkolonies van gewone dwergvleermuizen in gebouwen;
- baltsplaatsen van gewone en ruige dwergvleermuis in gebouwen;
- foerageergebied voor gewone, ruige dwergvleermuis en laatvlieger;
- vliegroutes voor gewone, ruige dwergvleermuis en laatvlieger.

Bij ingrepen aan gebouwen kunnen zomer-, winterverblijfplaatsen en baltsplaatsen van vleermuizen in de verdrukking komen. Bij nader onderzoek van verblijfplaatsen moet het vleermuizenprotocol worden gevolgd. In de praktijk zal dit betekenen dat er minimaal vier keer per seizoen (van april tot half oktober) in de late avond of vroege ochtend gespecialiseerd onderzoek zal moeten worden gedaan met batdetectoren. Hoe het vleermuizenprotocol moet worden toegepast is te vinden op:

http://www.gegevensautoriteitnatuur.nl/files/17502_vleermuisprotocol-versie-30-maart-2011.aspx

Vleermuizen worden door de Flora- en faunawet zwaar beschermd. Indien uit het nader onderzoek blijkt dat er vaste verblijfplaatsen in de gebouwen zijn moet er volgens de Flora- en faunawet gehandeld worden. In de gedragscode van de Gemeente Amsterdam staan hiervoor de richtlijnen. Hieronder volgt wat de consequenties zouden kunnen zijn.

Bij de sloop van gebouwen moet rekening gehouden worden met in gebouwen verblijvende vleermuizen. De te treffen maatregelen zijn afhankelijk van het type verblijfplaats. Mogelijke maatregelen zijn:

- Bij de planning van de sloopwerkzaamheden rekening houden met kwetsbare periodes van de aangetroffen soorten, deze perioden verschillen per type verblijfplaats;
- Het ongeschikt maken van verblijfplaatsen op het juiste moment (zodat vleermuizen voor de sloop kunnen wegtrekken).

Ten tweede moet worden aangetoond dat de functionaliteit van de vaste rust – en verblijfplaatsen behouden blijft. Dat kan door:

- Werkzaamheden aan gebouwen met geschikte verblijfsplaatsen te faseren;
- In de nieuwbouw of in gebouwen in de nabije omgeving voorzieningen te treffen waardoor vleermuizen deze gebouwen weer als verblijfplaatsen kunnen gebruiken. Dit kan door bijvoorbeeld een deel van een spouwmuur voor vleermuizen toegankelijk te maken of vleermuiskasten in te metselen of op te hangen.

Eventuele ontheffingsaanvraag verblijfplaatsen van vleermuizen

Voor het vernietigen van vaste verblijfplaatsen is een ontheffing van artikel 11 van de Flora- en faunawet nodig. Bij een ontheffingsaanvraag moet aangetoond worden:

- dat er een geldig belang van toepassing is. Omdat vleermuizen op bijlage IV van de Habitatrichtlijn staan kan ontheffing alleen aangevraagd worden op grond van een belang uit de Habitatrichtlijn. In vrijwel alle gevallen is alleen het volgende belang van toepassing: *'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten'*;
- dat met het treffen van mitigerende maatregelen de vleermuizen ontzien kunnen worden en
- dat er met bijvoorbeeld compenserende maatregelen voldoende alternatieve verblijfsmogelijkheden gecreëerd kunnen worden.

Als de maatregelen voldoende zijn dan geeft het Ministerie van ELI een 'positieve afwijzing', dat wil zeggen dat de gevraagde ontheffing niet gegeven wordt, omdat deze niet nodig is.

Broedvogels

Voor de meeste broedvogels geldt, dat de nesten gedurende de broedtijd zijn beschermd, maar daarbuiten niet. Ontheffing voor broedende vogels wordt niet verleend, omdat het in de regel goed mogelijk is om verontrusting in het broedseizoen te voorkomen. Voorbeelden van broedvogels, waarvan het nest ook buiten de broedtijd beschermd is, zijn de huismus en de gierzwaluw. Deze broeden niet in het plangebied.

Zorgplicht

Voor alle soorten, ook niet-beschermd, geldt de zorgplicht. Dat betekent dat door zorgvuldig te werken zoveel mogelijk schade aan diersoorten moet worden voorkomen.

7. Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

Vanuit de natuurwetgeving zijn er weinig belemmeringen te verwachten voor functiewijzigingen in het bestemmingsplan voor het Amstel Businesspark. De natuurwaarden in het plangebied zijn gering. Er is alleen leefgebied voor zoogdieren als mol, konijn en enkele algemene muizensoorten. Voor broedvogels is er nauwelijks broedgelegenheid. Langs de spoorlijn aan de westkant van het plangebied loopt een ecologische verbinding, waarlangs dieren zich kunnen verplaatsen. Hiervandaan kunnen soorten als wezel, hermelijn en vos het plangebied bereiken. Gezien het open karakter van het plangebied is het niet aannemelijk dat deze soorten zich in het plangebied zullen vestigen.

Aan de westkant van het plangebied bevinden zich gebouwen die vanaf de buitenkant gezien geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. De aanwezigheid van groen aan de westkant van het plangebied vergroot de kans op aanwezigheid van vleermuizen. Alle soorten vleermuizen zijn streng beschermd door de Flora- en faunawet.

Aanbevelingen

Vleermuizen

Men kan in de toekomstige situatie nieuwe verblijfplaatsen creëren voor vleermuizen door de spouwmuren en daklijsten in de nieuwe bebouwing deels toegankelijk te laten voor de vleermuizen middels het open laten van ventilatieroosters en kieren onder de daklijsten. Indien dit niet mogelijk is dan biedt het plaatsen van meerdere vleermuiskasten op de gevels een alternatief.

Broedvogels

Het groen in het plangebied biedt slechts beperkt schuilplaats voor vogels. De kwaliteit van het groen in het plangebied kan worden verbeterd door:

- Voor laag sierplantsoen soorten als vuurdoorn, hondsroos, framboos, braam, zwarte bes te gebruiken. De bessen zijn in najaar en winter voedsel voor vogels. Indien dicht en ondoordringbaar kunnen lage struiken broedgelegenheid bieden aan zangvogels;
- Als struiken en lage bomen soorten als meidoorn, duindoorn, sleedoorn en vlinderstruik te gebruiken, deze trekken insecten aan, die weer als voedsel voor vogels en vleermuizen kunnen dienen;
- Af te wisselen met wintergroene struiken. Deze dienen als schuilplaats voor mussen en andere vogels in de winter.
- Het aanbieden van nestgelegenheid, door het planten van dichte gevelbegroeiing op aanwezige gebouwen, bijvoorbeeld klimop en bruidssluier;
- Voor gevarieerd groenbeheer te zorgen, zodat er het hele seizoen een aanbod is van voedsel: plantenzaden en insecten;
- Als er voldoende groen is kan er op de gevels van de bebouwing kunnen nestkastjes worden opgehangen.